

מלחמת העולם השנייה

המפלגה הנאצית עלתה לשלטון בגרמניה בשנת 1933, אך מלחמת העולם השנייה נפתחה רק בשנת 1939. במשך שש שנים עסקו הנאצים בהתחמשות ובהתארגנות לקראת המלחמה, בעוד שמדיניות מעצמות העולם למהלכים אלה פייסנית, כל אותו הזמן. מדיניות הפייסנות מגיעה לשיאה בשנת 1938 בוועידת מינכן. בוועידה זו, מסכימות מעצמות העולם לאפשר לגרמניה לספח את חבל הסודטים בצ'כוסלובקיה.

בשנת 1939, חשים הגרמנים שהם מוכנים למתקפה צבאית ולכיבוש. היעד: פולין.

כיבוש פולין משתלב עם האידיאולוגיה הנאצית המאמינה ב"עקרון מרחב המחיה". תפיסה שלפיה העם הגרמני זכאי לכבוש מדינות של גזעים נחותים במזרח אירופה, ולשעבד אותן לצרכיו. פולין היא מדינה צעירה בעלת צבא חלש ולכן הגרמנים אינם חוששים לצאת לקרב נגדה. עם זאת, הגרמנים יודעים שפולין גובלת מצידה המזרחי עם ברית המועצות, מעצמת ענק, בעלת יכולות צבאיות מוכחות. כדי לאפשר את כיבושה של פולין, פונים הגרמנים לממשל בברית המועצות וחותמים עמו על הסכם אי התקפה הדדית. הסכם זה נקרא **הסכם "ריבנטרופ-מולטוב"**, שנקרא על שם שרי החוץ של שתי המדינות. להסכם יש נספח סודי שבו גרמניה וברית המועצות מסכמות ביניהן שגרמניה תפלוש לפולין ורוסיה לא תתקוף אותה בשל מעשה זה. בתמורה, תקבל ברית המועצות את השליטה על מזרח פולין ועל מדינות נוספות במזרח אירופה. עוד סוכם, שגרמניה תקבל את השליטה המלאה על מערב פולין ותקים שטח צבאי במרכז פולין. הגנרל גוברנמן. ההסכם נחתם ביום 23.8.1939.

שמונה ימים לאחר מכן, ב-1 בספטמבר 1939, פלשה גרמניה לפולין. כאן לומד העולם מושג חדש: **"בליצקריג", מלחמת בזק**. שיטת לחימה גרמנית שיש בה שימוש בכוח אש רב המופעל מכלי נשק שונים מהיבשה ובעיקר מהאוויר, ללא אבחנה בין חיילים לאזרחים. מלחמת הבזק נועדה להמם את האויב ולגרום לו להיכנע במהירות. תוך פחות מחודש תיכנע פולין, תחולק ותימחק ממפת העולם. מעצמות העולם מגנות את התוקפנות הגרמנית כלפי פולין, אך אינן נלחמות בה בפועל. צרפת ובריטניה, שלהן הסכם הגנה עם פולין, מכריזות מלחמה על גרמניה. אך בפועל, יעסקו בחיזוק צבאותיהן ובהימושם. צרפת, לדוגמה, מחזקת ומבצרת את קו מאז'ינו. קו הגבול בינה לבין גרמניה. חיזוק קו מאז'ינו בא להבטיח שהגרמנים לא יפלוש לשטחה.

בעקבות הצלחתו בפולין ובעקבות התגובה הבינלאומית המהוססת, ממשיך השלטון הנאצי במסע הכיבושים ובשנת 1940 נכבשות במהירות דנמרק, נורבגיה, הולנד ובלגיה.

כיבוש צרפת-

לאחר כיבושה של בלגיה נוצר קו גבול חדש בין הצבא הגרמני לבין צרפת, וכך, בעצם, עוקפים הגרמנים את קו מאז'ינו המבוצר. הצבא הגרמני פולש לצרפת ומביס את צבאה תוך עשרה ימים. הממשלה הצרפתית גולה, ובמקומה קמה ממשלה בראשותו של הגנרל פטן. ממשלה שמוכנה להיכנע לנאצים ולנהל מטעמם את צרפת. משיקולים מנהליים שונים מחליטים הגרמנים לחלק את צרפת לשני חלקים: האזור הכבוש שהיה בשליטה גרמנית כלל את אזורי המערב, הצפון והמזרח, ובכלל זה את פריז. האזור החופשי, שהיה באחריותה של הממשלה החדשה בראשותו של הגנרל פטן, כלל את כל אזור הדרום, וכן, את העיר וישי, עיר מושבה של הממשלה.

לאחר כיבוש צרפת, מעוניינת גרמניה לכבוש את המעצמה הבריטית. בריטניה יושבת על אי ומחזיקה בצי ימי חזק ומאומן, לכן לא ניתן לפלוש אליה יבשתית. בשל כך, מחליטים הנאצים לנהל מול בריטניה קרב אווירי. המטוסים הגרמניים מפציצים ללא הרף שדות תעופה, בסיסי צבא ויעדים אזרחיים בריטיים כדי לגרום לכניעתם. בתקופה זו כבר שולט בבריטניה ראש ממשלה חדש, צ'רצ'יל, שעלה לשלטון בעקבות אכזבתם של הבריטים מגישתו הפייסנית של צ'מברלין, קודמו בתפקיד. צ'רצ'יל נחוש להנהיג את עמו לעבר הניצחון על גרמניה, גם אם יהיה הדבר כרוך באבדות. על אף ההתקפות הגרמניות החוזרות ונשנות, מוכיחים טייסי חיל האוויר הבריטי את עליונותם המבצעית. אזרחי בריטניה מוכיחים את נאמנותם למדינה ושומרים על מורל גבוה. על הטייסים הבריטים באותה תקופה אמר צ'רצ'יל, ראש ממשלת בריטניה: "מעולם לא חבו רבים כל כך כה הרבה לכה מעטים".

במלחמת העולם השנייה הייתה גרמניה חברה בברית בין מדינות המכונות "מדינות הציר".

שלוש המדינות בברית מלחמה זו היו גרמניה הנאצית, איטליה הפאשיסטית, והאימפריה היפנית. הברית הצבאית בין הצדדים נרקמה באמצעות הסכם לשיתוף פעולה צבאי שנחתם ביום 27.9.1940. המשותף לשלוש מדינות אלה הוא הפעולה התוקפנית והאלימה שנקטו למען מימוש מטרותן, כיבוש שטחים רבים ברחבי העולם. בשיא כוחה של הברית, שלטו כוחותיה בשטחים עצומים, בחלקים ניכרים מאירופה, מאסיה, מאפריקה ומהאוקיינוס השקט.

אל מול מדינות הציר ובעיקר אל מול גרמניה, ניצבו מעצמות העולם בעמדה פייסנית. רק כשגרמניה תכבוש את פולין יצהירו צרפת ובריטניה על מלחמה בגרמניה. אך גם אז לא יעשו בפועל דבר להצלת פולין. לאחר שצרפת נכבשת, בריטניה נשארת לעמוד לבדה אל מול התוקפנות הגרמנית ועסוקה בעיקר במגננה. שאר מעצמות העולם מעדיפות, בתקופה זו, לשמור על ניטרליות ולא להתערב במלחמה המתחוללת. מול כל זאת, מבינים הגרמנים שהם יכולים להמשיך ולכבוש עוד מדינות ולכן בשנת 1941. כובש הצבא הנאצי את יוגוסלביה ויוון. מצב זה ישתנה בהמשך שנת 1941.

מהלכים שונים שיעשו גרמניה ויפן יגרמו למעצמות נוספות להצטרף למלחמה לצד בריטניה, ותיווצר ברית נגדית אל מול התוקפנות של מדינות הציר.

בשנת 1941, יצטרפו ברית המועצות וארצות הברית לבריטניה, במאבקה נגד מדינות הציר. שלוש המעצמות בברית זו מכונות "בעלות הברית". שיתוף פעולה בין מדינות אלה יגרום, בסופו של דבר, לכניעת מדינות הציר בשנת 1945.

כפי שלמדנו, חתמה ברית המועצות עם גרמניה על הסכם "אי התקפה הדדית", מדוע, אם כן, נלחמת ברית המועצות בגרמניה?

הפרת ההסכם - בשנת 1941, שנתיים בלבד לאחר הסכם ריבנטרופ-מולוטוב, מחליטים הגרמנים להפר את ההסכם ולפלוש לברית המועצות. פלישה צבאית זו מכונה "**מבצע ברברוסה**". להפרת הסכם ריבנטרופ-מולוטוב היו כמה סיבות; תחושתם של הגרמנים שהם חזקים דיה מבחינה צבאית להתמודד עם הצבא האדום, צבא ברית המועצות, נוסף על כך, על פי תורת הגזע הנאצית, נכון שעמי מזרח אירופה ייכבשו וישרתו את הגזע הארי. זאת ועוד, הנאצים ראו במלחמה בברית המועצות מלחמה אידיאולוגית

שעיקרה השמדת התפיסה הקומוניסטית-שוויונית. שהרי הנאצים מתנגדים לתפיסה זו וטוענים שהאנושות מחולקת לגזעים שאין שוויון ביניהם.

מהלך הפלישה לבריה"א – בחודש יוני 1941, פולשים כ-3 מיליוני חיילים גרמנים לתחומי ברית המועצות בכמה חזיתות וללא כל התראה מוקדמת ומצליחים לכבוש שטחים רבים. המתקפה הגרמנית מפתיעה לחלוטין את הנהגת ברית המועצות ואת הצבא האדום ובמהלך החודשים הראשונים שלה, מצליח הצבא הגרמני להשתלט על חלקים גדולים משטח ברית המועצות ולהנחיל שורת תבוסות קשות בצבא הסובייטי.

בתגובה לתוקפנות הגרמנית מחליטה הנהגת ברית המועצות להצטרף לבריטניה במלחמתה במדינות הציר. לאחר כמה חודשים של תבוסות, מצליח הצבא האדום להתחזק ולהשיב מלחמה על אף ההפתעה והקשיים הרבים. הקרב המכריע בין גרמניה לברית המועצות מתחולל בשנת 1942 בעיר סטלינגרד. המערכה באזור סטלינגרד ובתוך העיר עצמה, הייתה אחת הקשות, העקובות מדם והממושכות ביותר במלחמת העולם השנייה. היא ארכה למעלה משישה חודשים, ובמהלכה ספגו שני הצדדים כשני מיליון אבדות, הרוגים, פצועים, נעדרים ושבוים.

במהלך המערכה נכשלו כל הניסיונות של הצבא הגרמני לכבוש את סטלינגרד ולבסוף נסוג הצבא הגרמני. בעקבות ההצלחה, המשיך הצבא האדום להשיג את כוחות גרמניה עד לנסיגה מוחלטת של הצבא הגרמני מברית המועצות. בשנת 1944, פולש הצבא האדום לשטח הכיבוש הגרמני בפולין ובקרבות רבים מצליח להביס את הצבא הגרמני ולהביא לנסיגתו.

בסופו של דבר, נסוג הצבא הגרמני בשנת 1945 מכל מזרח אירופה ועל האזור משתלטת ברית המועצות. הצלחה זו גבתה מחיר דמים נורא מברית המועצות. כ-10 מיליוני חיילים ו-11 מיליון אזרחים סובייטים נהרגים במלחמת העולם השנייה.

כניסת ארה"ב למלחמה

בשנת 1941 עורכת יפן מתקפת פתע על בסיס חיל הים האמריקאי בפרל הרבור בהוואי. המתקפה על פרל הרבור היא חלק מהמאבק בין ארה"ב ליפן על השליטה באוקיינוס השקט. את המתקפה ביצעו מטוסים של הצי הקיסרי היפני שהמריאו מנושאות מטוסים. בתקיפת פתע זו איבדה ארה"ב 12 ספינות מלחמה, 188 מטוסים, ו-2,459 חיילים ואזרחים. בתגובה מכריזה ארה"ב מלחמה על יפן.

גרמניה, שנמצאת בברית צבאית עם יפן מכריזה בתגובה מלחמה על ארה"ב. בתגובה, מכריזה ארה"ב מלחמה על גרמניה ומצטרפת לברית המועצות ולבריטניה במאבקן במדינות הציר. יפן, מצידה, ממשיכה במעשי התוקפנות, וב-1942 כובשת את מלאיה, הונג קונג, הפיליפינים, סינגפור, איי הודו המזרחית ההולנדית, חלקים מגינאה החדשה ואת בורמה.

מרגע הכרזת המלחמה של ארה"ב ועד התערבותה בפועל במלחמה באירופה, יחלפו חודשים רבים. במשך חודשים אלה יגייס צבא ארה"ב חיילים, יתחמש ויתאמן, ועם זאת, אין ספק שהצטרפותה של ארה"ב סייעה רבות לניצחון בעלות הברית ב-1945.